



UDVIKLINGSPLAN FOR KIRKEGÅRDEN VED JOHANNESKIRKEN BRØRUP JUNI 2022

M O O S
LANDSKABER

Runddelen 2
6000 Kolding
T: 3162 6175
E: signe@mooslandskaber.dk
www.mooslandskaber.dk

INDLEDNING	4
GRAVFORHOLD	6
HISTORISKE KARAKTERTÆK	8
EKSISTERENDE FORHOLD	10
FOTOTUR PÅ KIRKEGÅRDEN	12
ANALYSE OG SAMMENFATNING	20
KONCEPTUELT	21
FORSLAG	22
REFERENCER	24
REALISERING	32

INDLEDNING

Vore kirkegårde

Kirkegårde danner ramme om vigtige begivenheder i vores liv. Det gælder ikke mindst, når vi mister en af vore kære, og personen skal stedes til hvile på kirkegården. Da kan kirkegårdens fremtoning, udtryk, stemning og udbud af gravstedstyper, være af stor betydning for de efterladte.

Når man har mistet, kan kirkegården også være rum under åben himmel til sorgbearbejdning, stille refleksion og et sted man kan gå hen og mindes.

Kirkegården har ofte også en rekreativ funktion i en by. Det kan være et sted, hvor man går en aftenur, eller være et sted man besøger som turist. Anvendelsen af kirkegården er således flersidig og kirkegårdene byder på mange forskellige oplevelser. Det gælder også kulturhistorie. Gravminder på kirkegårdene fortæller historier om egnen, byen, slægter og fremtrædende personer, der har levet og måske præget udviklingen i byen og sognet.

Udviklingsplanens afsæt

De seneste årtier har begravelsesmønstrene i Danmark ændret sig, og det har sat markante spor på kirkegårde over hele landet. Ændringerne skyldes især forskydninger fra kistebegravelse til urnebegravelse og det har medført, at der på de fleste kirkegårde er mange ledige kistegravsteder. Da urnegrave fylder betydeligt mindre, og fredningstiden er kortere, er arealbehovet til begravelsesaktiviteter reduceret. Det formodes fortsat at falde i fremtiden, hvorved der bliver tilsvarende mere ledig plads, som overgår til fællesareal.

Tendenser viser samtidig et øget ønske om og behov for udlæg af andre gravstedstyper end de traditionelle.

Disse forhold er væsentligste bevæggrunde for at nytænke kirkegårdens indretning og udtryk med nærværende udviklingsplan. Kirkegårdens primære funktion er naturligvis stadig at være en attraktiv begravelsesplads for borgerne i Brørup nu og i fremtiden.

Menighedsrådet har, med planen, også ønsket at udvikle kirkegården som ramme om sorgbearbejdning og rekreation i form af områder der indbyder til ophold. Som det ses af hosstående luftfoto ligger kirkegården midt i et af byens store boligområder og mange benytter sig af at gå tur på kirkegården, - men menighedsrådet vil gerne, at kirkegården i fremtiden præsenterer sig som endnu mere attraktiv. Både når man skal vælge gravsted og når man besøger kirkegården.

Menighedsrådet har desuden haft det fokus, at planen udarbejdes med tanke på og øje for øget bæredygtighed og udvikling af biodiversitet på kirkegården. Dette udviklingsarbejde skal kunne gå hånd i hånd med en sund driftsøkonomi.

Det er i dette lys, at menighedsrådet har iværksat udarbejdelsen af denne udviklingsplan, der kan fungere som rettesnor for kirkegårdens langsigtede udvikling. Planen er tænkt som et styringsredskab, der skal lette arbejdet med udvikling af kirkegården.

Fra vision til realisering

Udviklingsplanen er en visionsplan, hvor tidshorizonten er 50-60 år, svarende til et par fredningsperioder for kistegravsteder, velvidende at vi intet kan forudsige om behov og ønsker til den tid.

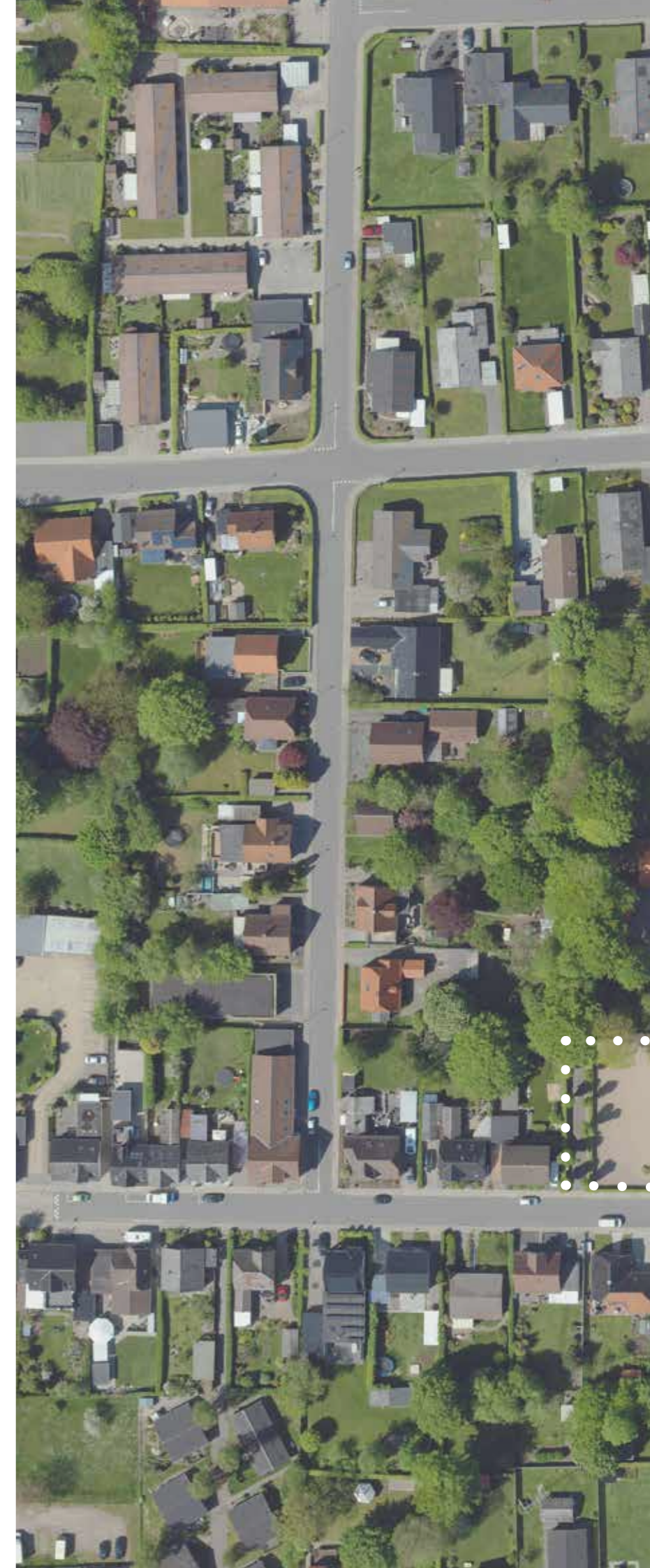
Da der er tale om en visionsplan er forslagstegningen ikke et udtryk for en totalomlægning, der realiseres i løbet af få år.

Udmøntning af planen vil ske i respekt for aktive gravsteder, som familier måske ønsker at benytte i mange år fremover.

Omlægning af områder sker gradvist som en del af den daglige drift, efterhånden som de enkelte gravsteder hjemfalder. I flere områder kan omlægninger ske sideløbende med at aktive gravsteder forbliver.

Forslaget lægger også op til at udvikle kirkegården, så der opnås større variation i udtrykket, så der både er natur-, park- og havepræg. Særligt i områderne med naturpræg kan der arbejdes med biodiversitet og udvikling af forskellige levesteder for dyr, planter, mosser og lavtyper.

I områder med park- og havepræg kan der også udvikles øget biodiversitet med plantninger af hjemmehørende stauder og græsser, der tiltrækker flere insekter end eksotiske planter, men det primære er, at kirkegården og fremstår inviterende, - både når man skal vælge gravsted, har brug for et sted at mindes en afdød, eller når man vil gå en tur i byen.





Præstegård

Kirkegård

Disponibelt areal, der ikke indgår i dette projekt.

Kirke

GRAVFORHOLD

Johanneskirken kirkegård er indrettet nordøst for kirken og har i dag ca. 1037 kistegravpladser, som alle er beliggende i en stram struktur med lange lige gange. Ca. 427 urnegravsteder er udlagt flere forskellige steder ind mellem kistepladserne i enten lige rækker eller områder med plæne i plade fordelt på kirkegårdens vestligste del. Hertil er udlagt et område for anonyme nedsættelser vest for kirkegårdens kapel på ca 64 pladser på ca. 30 m².

Der regnes med at der i urnegravstederne er en kapacitet på op mod 570 urner, idet det forventes at $\frac{1}{3}$ af urnegravstederne kun får 1 urne nedsat.

Med udgangspunkt i 3981 indbyggere kan dødsraten (andelen af sognets borgere der årligt dør) over perioden opgøres til ca. 1,2. Landsgennemsnittet er ca. 0,95.

Fravalg af kirkegården

Tilsyneladende er der en større andel af sognets afdøde der nedsættes andre steder end på kirkegården. Set over perioden 2017 – 2021 er der ca. 25 % af de afdøde der nedsættes andet sted.

Idet der i Stationsbyen Brørup er to kirkegårde, vil nogle vælge at blive nedsat på den anden kirkegård ved Brørup Gl. Kirke.

Med et stort nyligt udbygget plejecenter i byen er det naturligt at en del afdøde herfra nedsættes på kirkegårde i andre sogne, hvor der måske er nedsat en ægtefælle eller tilknytningen har været stor.

De 75 % der nedsættes, er netto og indeholder også, at der er afdøde fra andre sogne der nedsættes på kirkegården.

I behovsberegningen forventes denne procentsats af være konstant over de næste 60 år, og dermed indregnes det, at der nedsættes eller skal være plads til at nedsætte 75 % af de afdøde. Forholdet skal naturligvis vurderes jævnlige.

På baggrund af befolkningsfremskrivninger mm. regnes med et faldende befolkningsunderlag fra ca. 4000 i dag til ca. 3900 personer i år 2082.

Andelen af 80+ årige vil dog blive øget markant indenfor de kommende 10 - 20 år, hvilket får stor betydning i perioden frem mod 2040.

Fredningstiden for kister er 30 år og for urner 15 år. Ca. 75 % af nedsættelserne er kister, resten urner, hvoraf 8 % de seneste 5 år er nedsat anonymt i fællesområdet.

På kirkegården tilbydes i dag følgende gravstedstyper:

Individuelle, kistegravsteder i størrelser fra 1 kiste op til familiegravsteder.

Individuelle, kistegravpladser i græs

Individuelle urnegravsteder, med plads til 1-2 urner

Plade i plæne område med urnegravsteder, med plads til 1-2 urner

Græsområde til anonyme nedsættelser af urner og kister.

Derudover findes enkelte bevarede krigsgrave.

Fremtidige behov

I "Johanneskirken kirkegård, Behovsanalyse, gravsteder 2022- 2082" af 31. maj 2022 er der for de kommende 60 år foretaget en analyse af behov for gravpladser.

Der er antaget nogle forudsætninger, herunder at fordelingen mellem kister og urner er hhv. 25 og 75 %.

Der nedsættes i dag ca. 8 % anonymt. Da der fremover vil blive tilbudt flere gravstedstyper, forventes antallet at mindskes ca. 4 %, men der udlægges samme plads til ca. 8 %, da det er mere typisk for egnen og for kirkegårdsstørrelsen. På grund af demografiske forhold, som f.eks. mange singler, fraskilte mm., regnes der med, at i ca. $\frac{1}{3}$ af urnegravstederne vil der fremover kun være en urne nedsat.

Af analysen fremgår behovene de kommende 60 år således:

Kistegravpladser

Johanneskirken har i dag en kapacitet på 1037 kistegravpladser.

Ifølge analysen vil fremtidens behov være på cirka 490 kistegravpladser inklusiv en reserve på ca. 10 %. Der er altså i dag en overkapacitet på over 500 pladser.

De 490 pladser er disponeret i udviklingsplanen.

Urnegravpladser

Johanneskirken har i dag en kapacitet på 427 udlagte urnegravsteder, svarende til op mod 570 nedsatte urner, hvortil enkelte urner er nedsat i eksisterende kistegrave.

I fremtiden vil der være behov for plads til at nedsætte ca. 1240 urner i ca. 820 urnegravsteder, idet der regnes med, at i ca. $\frac{1}{3}$ af gravstederne er der alene nedsat en urne. Antallet omfatter en buffer på ca. 10 % i reserve.

De 820 urnegravsteder er disponeret i udviklingsplanen.

Kiste- og urnegravsteder er udlagt i målene 3 x 3 meter, så et kistegravsted i kirkehaverne kan opdeles til 4 urnegravsteder. Dermed øges fleksibiliteten og anvendelsen af arealet.

Anonyme gravpladser

Urnere kan nedsættes med 4 stk. pr m². Behovet er 2,4 nedsættelser årligt, men der udlægges et areal svarende til 8 % af urnepladser som afspejler sognets faktiske forhold. Idag, dvs. der udlægges 30 m² i den vestlige del af kirkegårdens plade i plæne område.

Derudover udlægges efter ønske et areal til anonyme kistegrave, som også forefindes idag.

Nye gravstedstyper

I udviklingsplanen udlægges 4 nye gravstedstyper: kister og urner i fællesanlæg, kiste og urner med smalt bed og græs. Fælles for disse typer er, at arealerne anlægges og vedligeholdes af kirken.

Der er desuden traditionelle, hækindrammede kiste- og urnegrave, samt plade i plæne.

I dag		I brug	Behov, inkl. 10% ekstra buffer	
Kistepladser nu	1037	465	Kistepladser	490
Anonyme kister	6		Anonyme kister	6
Urnepladser nu i alt	427	284	Urnepladser	820 (1240 stk urner)
Anonyme urner	64		Anonyme, udlæg	30 m ² , 4 stk /m ²



Ledige grave i 2022 er vist med grøn. Bevarede grave er vist med rød.



Ledige grave i 2032 er vist med grøn. Bevarede grave er vist med rød.

HISTORISKE KARAKTERTRÆK

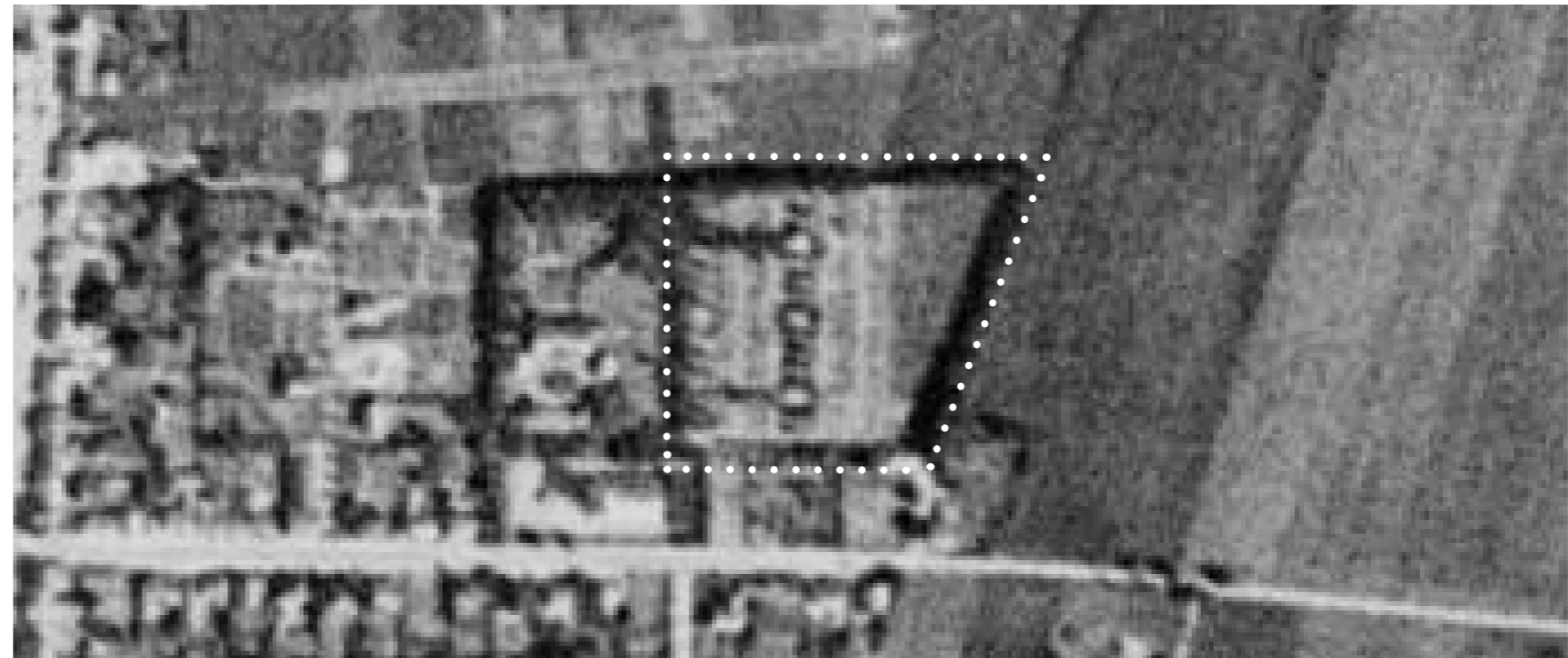
Johanneskirken er opført i 1926 og kirkegården er anlagt i årene efter, så der er tale om en relativt ny kirkegård. Desværre findes der ingen tegninger af den oprindelige kirkegård, men formodentlig har kirkegården været anlagt med en rationel lineær gravstruktur fra begyndelsen og de øst-vestorienterede hovedstier. Den nord-sydorienterede gravstruktur kan anes på luffotoet fra 1945.

Af dette billede ses også, at der centralt på kirkegården er en overordnet struktur med træer og formodentlig tre, små åbne rum, der ligger på linje. Sporene herfra er væk i dag, men det midterste rum kan svare til det sted, hvor der er en opholdshave i dag. Denne er anlagt af den tidligere graver og har ikke direkte forbindelse til det oprindelige element på stedet. Opholdshaven er markeret på skråfoto fra 2021.

Af Luffotoet fra 1945 ses det også, at kirkegården har en tydelig indramning med træer, der favner og afgrænser ud mod de åbne marker mod nord og øst.

Siden er byen vokset omkring kirkegården, så den i dag helt er omsluttet af boligkvarterer. I perioden mellem 1945 og 1995 er kirkegården udvidet mod øst, formodentlig i flere omgange.

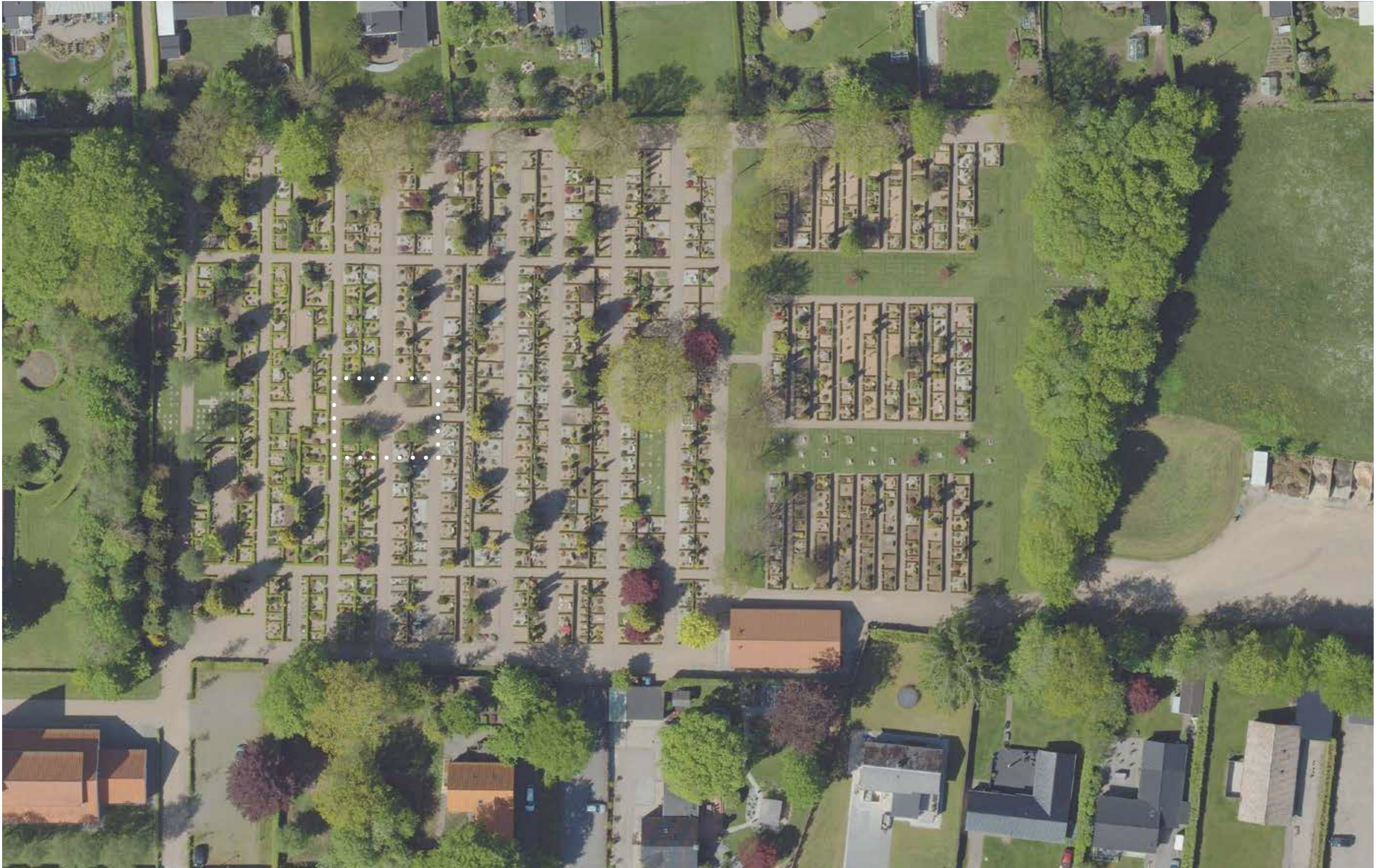
Af luffoto fra 1995 kan man se, at den nye del af kirkegården også fremstår med en lineær gravstrukstruktur, hovedstier i grus og større mellemrum med græs. Træerne i græsbæltet mellem den ældste del og den nye del er endnu ikke begyndt at tegne sig, men ses tydeligt på skråfoto fra 2021. Randplantningen af træer er også tydelig på dette billede. Indenfor de seneste år er der tyndet i den nordlige træække, hvorfor den i dag fremstår lidt fragmenteret.



Luffoto 1945.



Luffoto 1995.



Skråfoto 2021.

EKSISTERENDE FORHOLD

Kirkegården og kirken

Kirkegården ligger nordøst for kirken og dens arkitektur og struktur er ikke arkitektonisk forbundet med denne. Flere steder er der karakterfulde kig til kirken inde fra kirkegården.

Kirkegårdens ramme

Store magtfulde træer, som eg, rødeg, navr med flere danner ramme om kirkegården. Mod nord er der tyndet i antallet af træer, så omtrent halvdelen står tilbage. Plantningen fremstår lidt fragmenteret. En mandshøj klippet hæk, danner afgrænsning ind mod naboer, mens der mod syd er et fast hegn i træ. Nogle steder er hegnet bevokset med vedbend. Det kan overvejes at konvertere det faste hegn til en klippet hæk, som modsvarer hækken mod nord og vest.

Adgang

Hovedindgangen er i kirkegårdens sydvestlige hjørne og indkørslen ligger mellem kirken og parkeringspladsen østfor. En meterhøj bøgehæk indrammer parkeringspladsen og danner overgang til kirkegården. Der er ingen låge ved hovedindgangen, som markerer denne. Der er flere stier som udgår fra pladsens hjørner og et fravær af plantninger eller andet element, der kan holde sammen på rummet. Udover hovedindgangen er der adgang til kirkegården i det nordvestlige hjørne, samt fra syd tæt ved mandskabsbygning og kirkegårdskontor.

Kirkegårdens stier er brede og terrænet plant, så der er god adgang rundt på kirkegården og plads til at køre med maskiner i driften. De to øst-vestorienterede hovedstier giver adgang på tværs af de lange nord-sydorienterede gravgårde. Nogle få steder er der i de senere år skabt mulighed for at krydse på tværs. Et enkelt sted er stien forlagt i sit forløb i forbindelse med omlægning af områder med kistegrave til urnegrave. Det let forskudte stiforløb fremstår inviterende og giver mulighed for at variere turen rundt på kirkegården. De to hovedstier byder på lange kig, men der er et fravær af fokuspunkter for øjet og stierne afsluttes uforløst på den østlige del.

Arkitektur

Kirkegården tegner sig med som et tydeligt rektangulært rum, der dog flyder ud i det sydøstlige hjørne. Årsagen er den brede åbning ud mod oplagspladsen, der ligger på det tilstødende åbne areal.

Dette disponeres også af kirkegården, men indgår ikke i udviklingsplanen.

Kirkegårdens struktur er primært tegnet af gravhække, med meterhøje nord- sydorienterede ryghække, der er højere end sidehække. På den vestligste del præger karakterfulde, stramt klippede bøgehække. Om vinteren tegner de sig med krogede, skulpturelle grene. Længere mod øst er det tujahække som præger. Der er mange forskellige træer og buske på kirkegården, som står rundt om på gravstederne. Disse planter er med til at danne rum og labyrintiske forløb, der løsner op på oplevelsen af de lange, strenge ryghække.

Kirkegården har et fravær af en overordnet arkitektonisk struktur af træer, der tegner et hierarki og en klar idé. Dog tegner egetræerne mellem kirkegårdens to dele sig som strukturgivende element. Træerne står let spredt i et tæppe af græs, og tilfører oplevelse af frodighed og ro. Et stemningsfuldt rum på kirkegården, hvorfra der også er kig til kirken. Kirkegårdens største træ, står også i dette centrale område af kirkegården. Den fuldkronede rødeg er det bærende element i området med urnegrave, markeret ved plade i plæne. Øst for graverbygningen står et stort træ inde på nabogrunden. Dette træ tilfører oplevelse i dette hjørne, der ellers er åbent og fremstår uforløst.

Den østligste del af kirkegården er præget af tre lige store gravområder med kistegrave i enkeltrækker. Mellem de tre områder er der større græsflader, hvor der også er grave, som blot er markeret med sten i græs. Græstæppet medvirker i høj grad til en oplevelse af ro i området.

Denne del af kirkegården adskiller sig fra den vestlige del ved at fremstå som ét stort åbent rum. Årsagen er, at træer og buske på gravstederne er relativt små og få i forhold på den ældre del af kirkegården.

Der er mange ledige grave i dette område, men i og med at hække er bevarede, fremstår området intakt. På mange grave er der i de senere år plantet unge bøgetræer og andre planter, så området virker aktivt.

Mellem de tre gravområder og den lægivende rammeplantning mod øst, er der et roligt, åbent græstæppe med få grave. Derfra kan man kigge ud over kirkegården mod vest og stedvist få et indrammet kig til kirken.

Som nævnt er der mange forskellige træer og blomstrende buske på den vestlige del af kirkegården, der medvirker til at skabe oplevelse af rum og årstidsvariation. Der kan nævnes hjertetræer, flere forskellige magnolier, sydbøg og rododendron. Disse planter er i høj grad medvirkende til at skabe indtrykket af en frodig kirkegård, hvor man kan gå på oplevelse.

Lapidarium

Kirkegårdens lapidarium er placeret som en u-formet niche i randplantningen mod øst. De bevarede monumenter er lagt ind i jordvoldens to skrå sider. Imellem stene er der langt græs og det giver lapidariet et lidt pjusket udtryk. Udover lapidariet er der nogle få gravminder og gravsteder, som er bevarede i sin hehed. Disse fremgår af diagrammerne s. 7.

Gravområder

Kirkegården fremstår med traditionelle gravstedstyper i dag og der er akut mangel på urnegrave og området med anonyme grave er udvidet i takt med at tilstødende kistegrave er hjemfaldet. Området har derfor en ukurant, uafklaret afgrænsning. Området med kistegrave udfylder den vestlige del af kirkegården, men et større område er vandlidende, hvorfor omsætningen er dårlig og derfor dårligt egnet til kistegrave. Området ønskes derfor nytænkt og anvendelse tilpasset de givne jordbundsforhold. Området er angivet med den sorte ellipse på hosstående tegning.

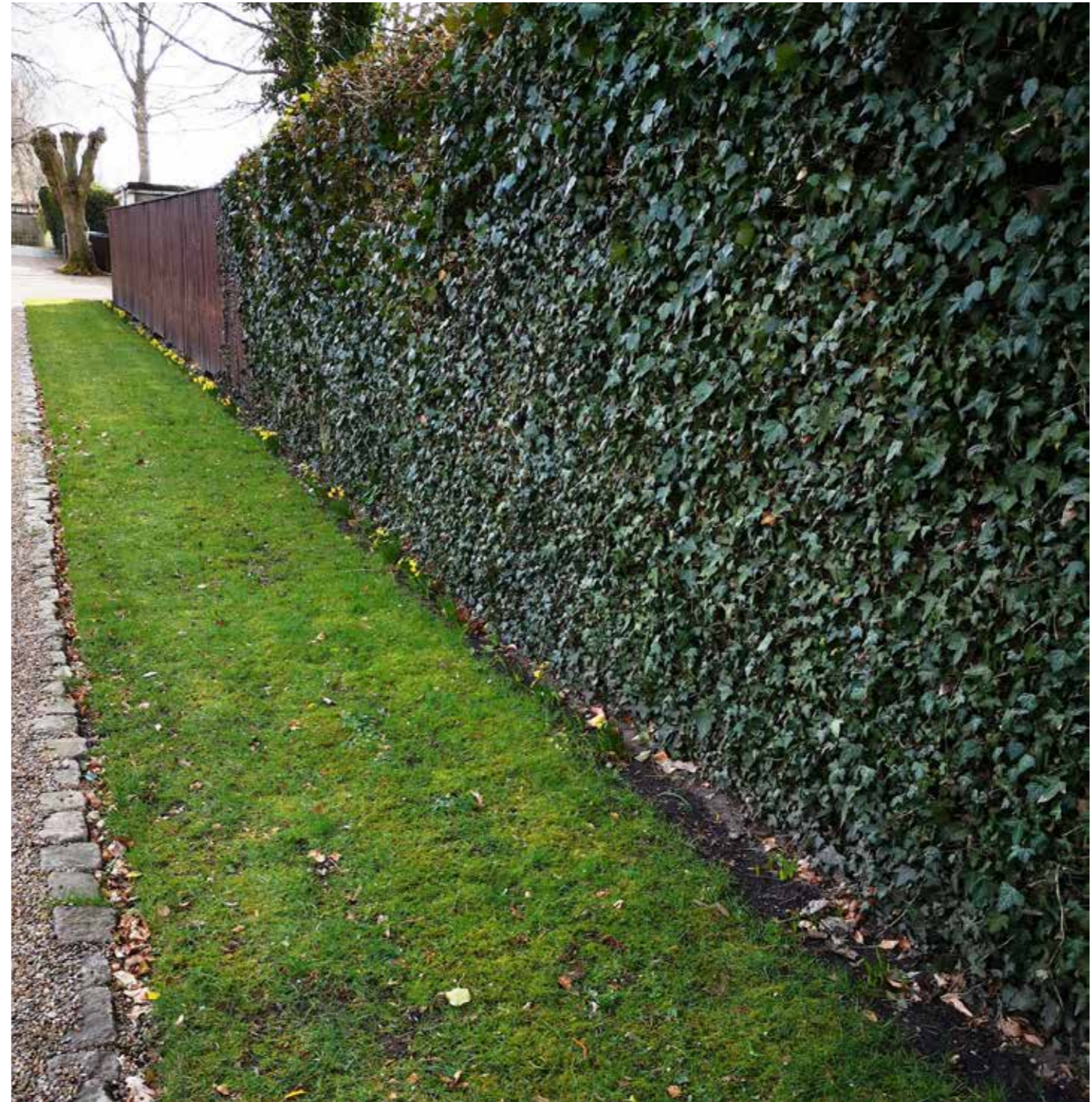


FOTOTUR PÅ KIRKEGÅRDEN

Kirkegårdens ramme



Spredte egetræer og bøgehæk afgrænser kirkegården mod nord.

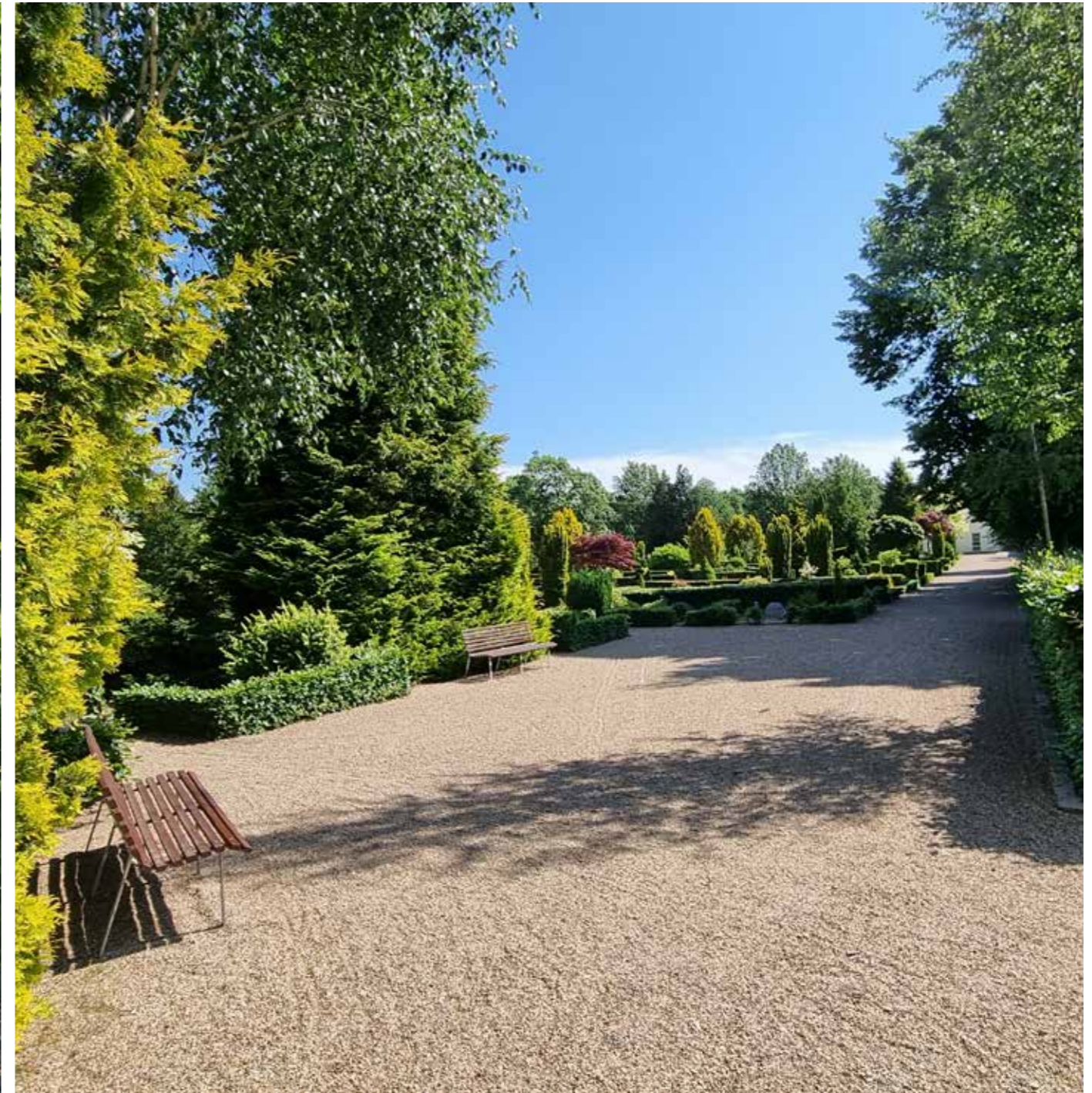


Mod syd er et det fast hegn der præger. Når hegnet er udtjent kan det konverteres til en klippet bøgehæk, ligesom på nordsiden, så der skabes sammenhæng og harmoni. Kanter langs hovedstier kan strammes op med stålkanter, hvor udtrykket strammer op og som er driftsvenlige.

Hovedindgang



Hovedindgangen til kirkegården fremstår anonym og med et fravær af en låge, der kunne markere stedet. Birketræer der flankerer indkørsel og sti mangler arkitektonisk magt som strukturgivende elementer.



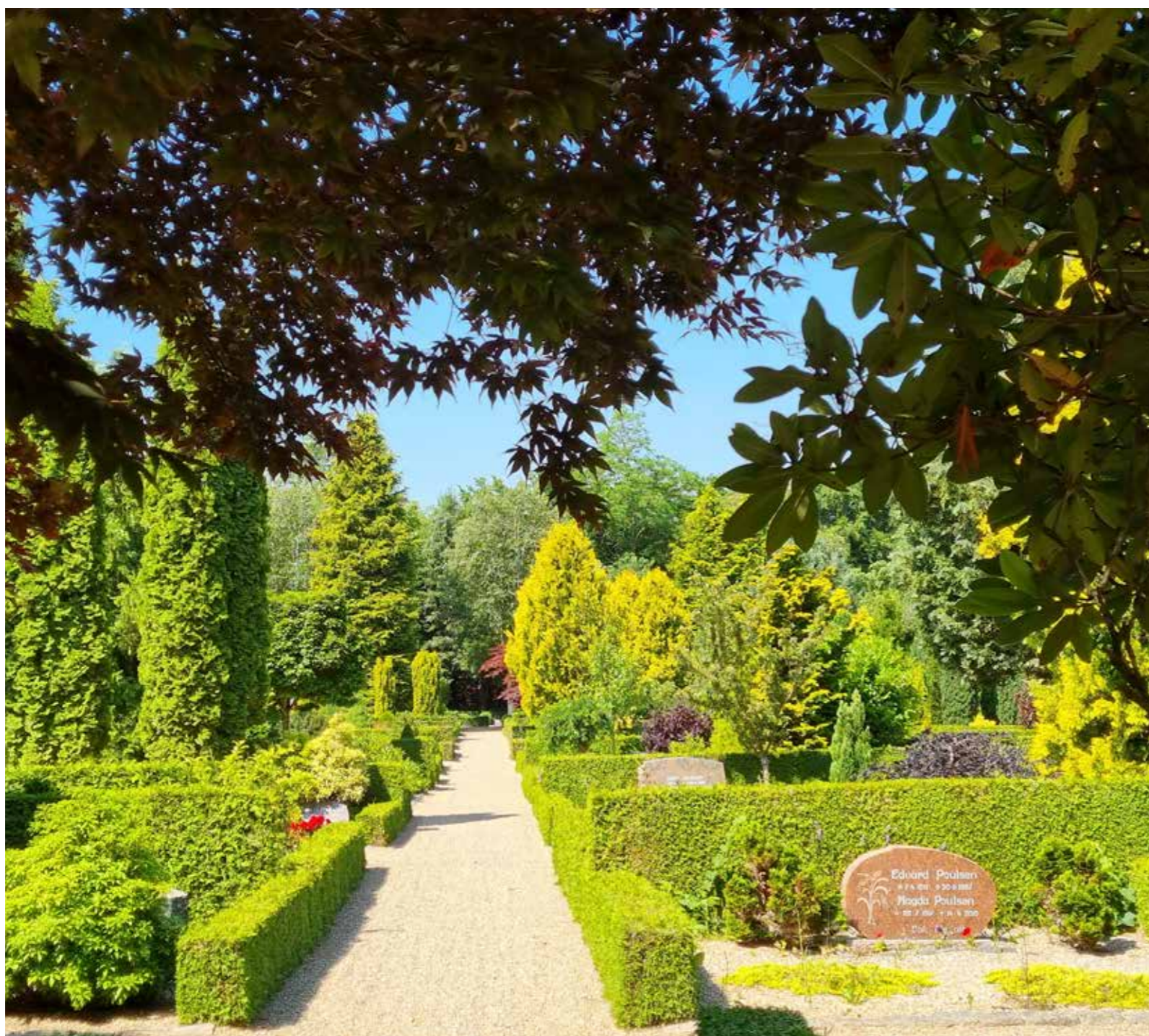
Pladsen ved hovedindgangen er indrammet af hække og plantninger, men fremstår uafklaret som rum, da der er flere relativt brede åbninger i hjørnerne.



En blandt flere 'haver i haven' på den vestlige del. Rummet er tilegnet ophold og bænke har ryg i bede med en samling af forskellige planter. Der er ikke en letflæselig idé med sammensætningen af bedene, men planterne repræsenterer årstidsvariation og består af både løvfældende, blomstrende træer og buske og stedsegrønne vækster.



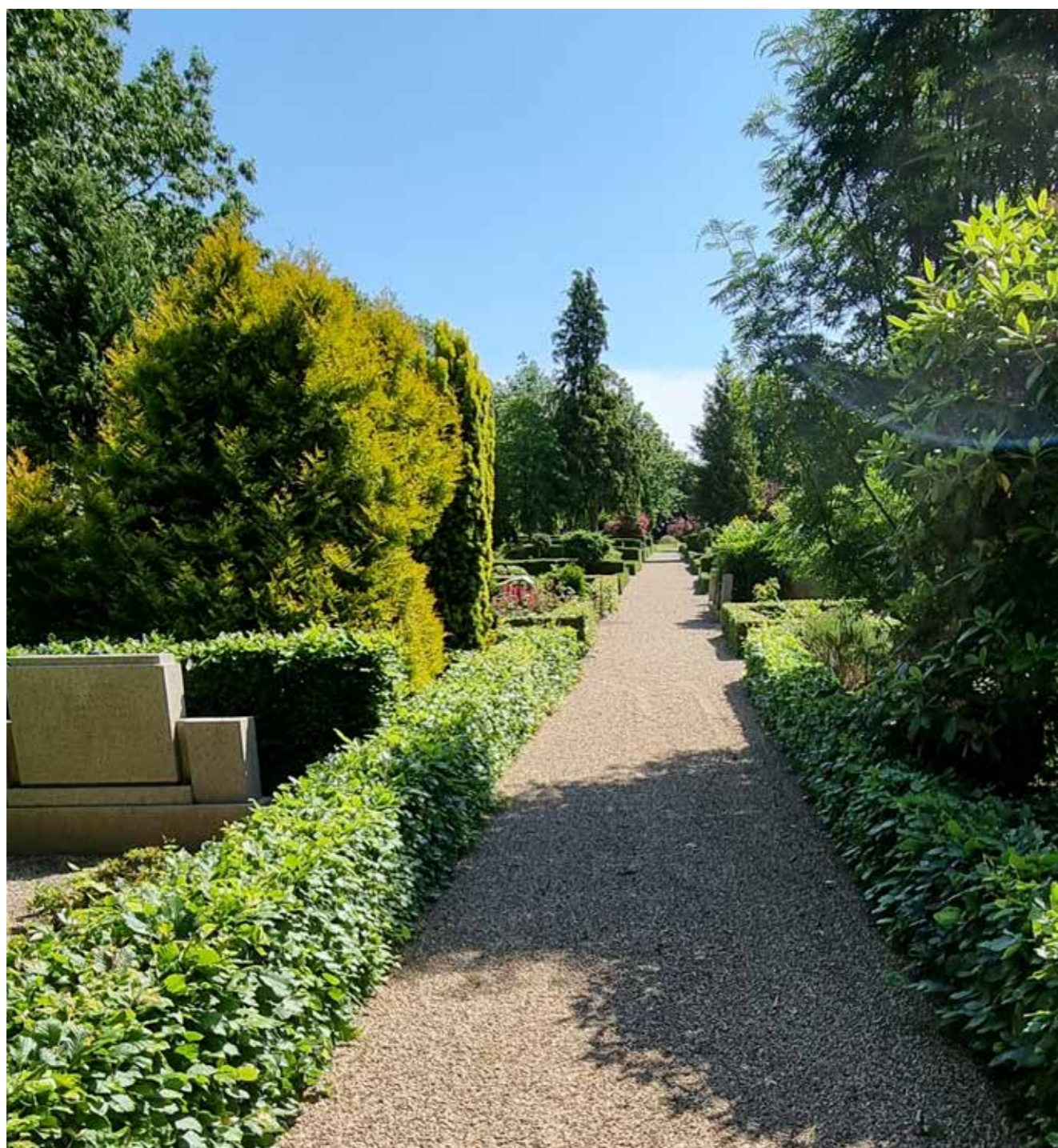
En anden have i haven er området med urnegrave, markeret ved plade i plæne, samt de anonyme urnegrave og blomsterplads. Området er udvidet flere gange og rummet er defineret af lave hække, der ikke formår at favne rummet. Der er akut behov for udlæg af flere urnegrave og stillingtagen til hvordan dette område skal disponeres i fremtiden.



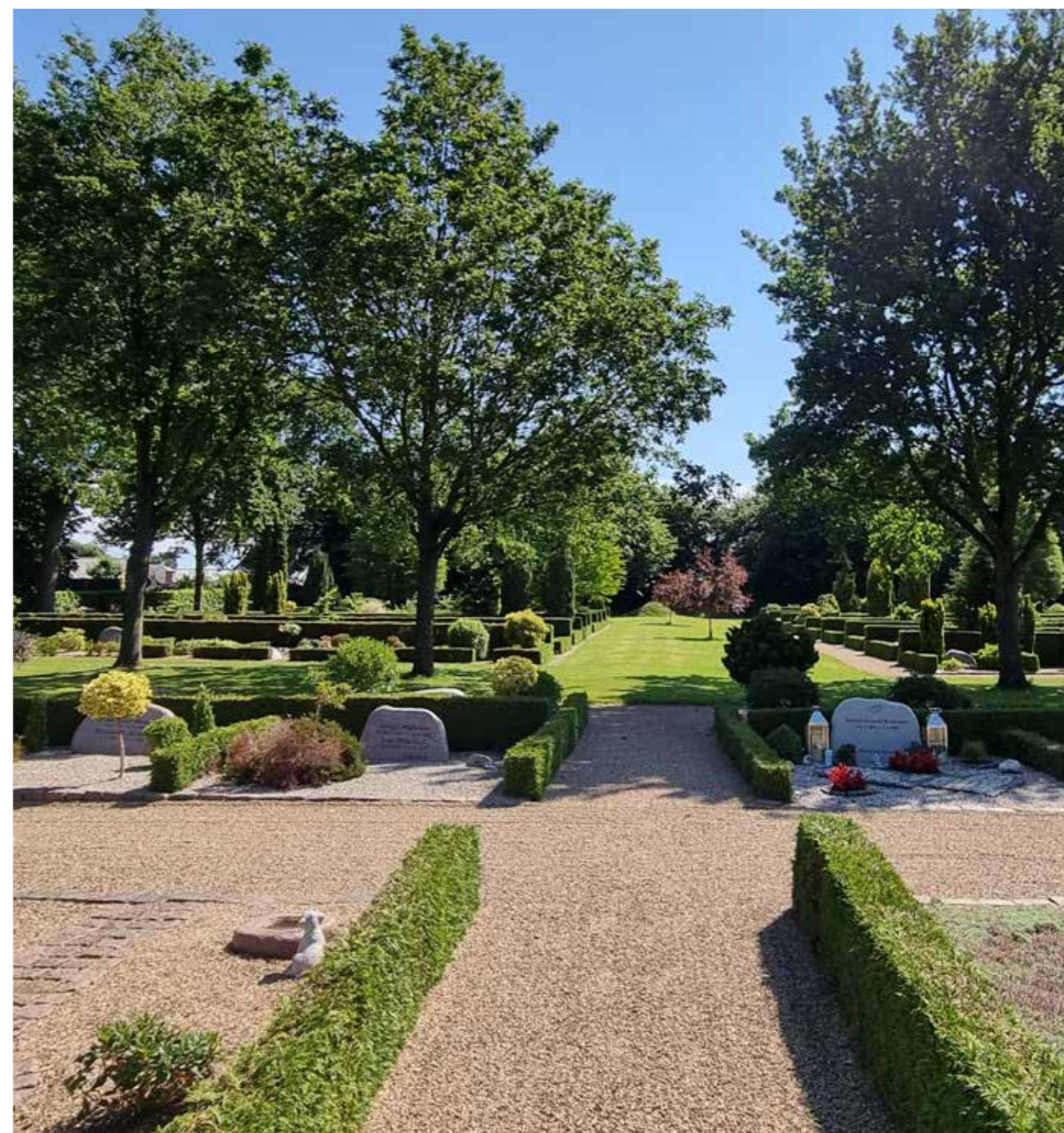
Den vestlige del af kirkegården fremstår frodig med mange større træer og buske på de traditionelle gravsteder. Disse planter medvirker til at skabe oplevelser af labyrintiske rumforløb og årstidsvariation, når man går ad de lange lineære stier.



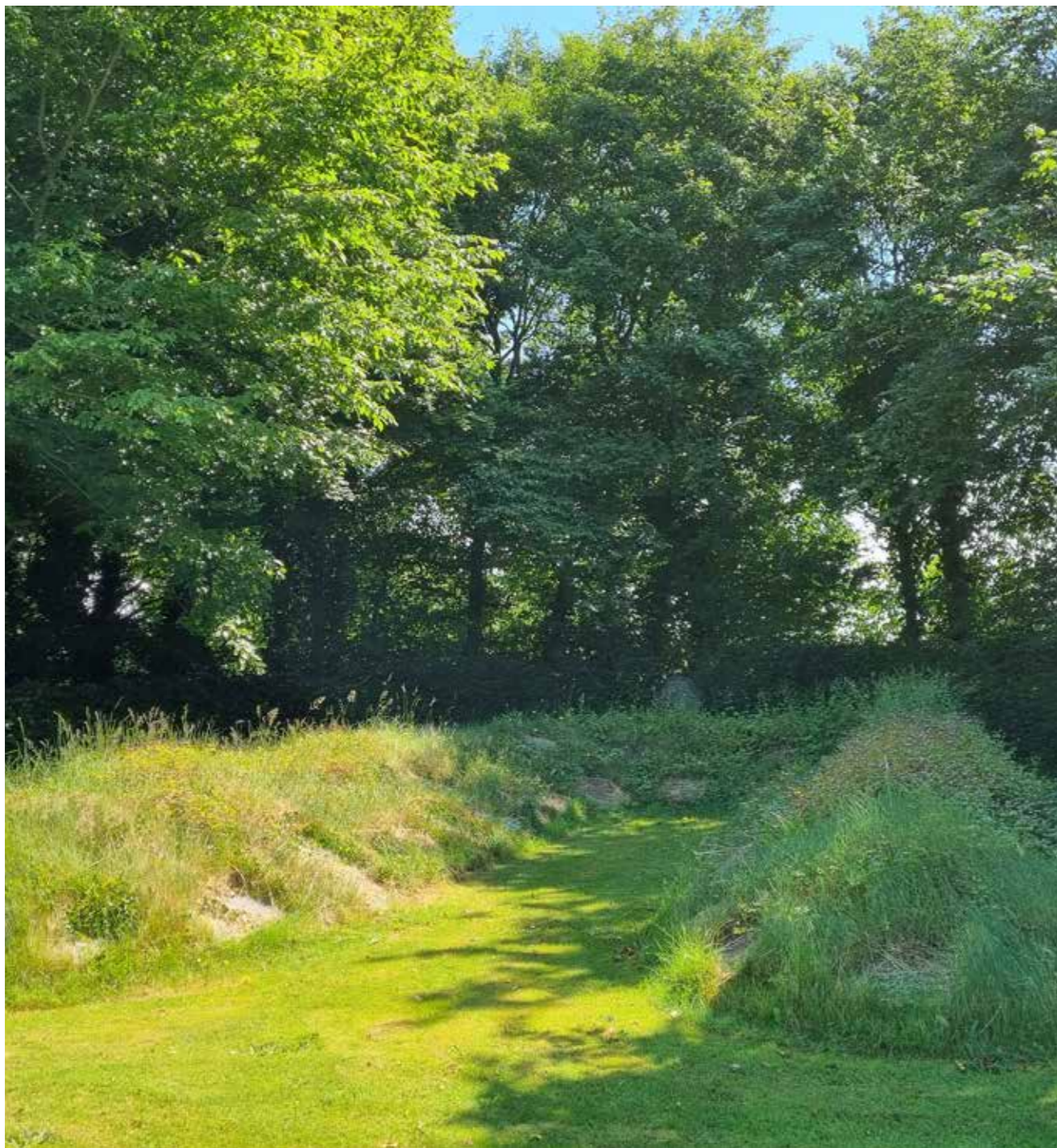
I takt med at flere gravsteder er hjemfaldet, er der de senere år skabt adgang på tværs af de lange gravgårde.



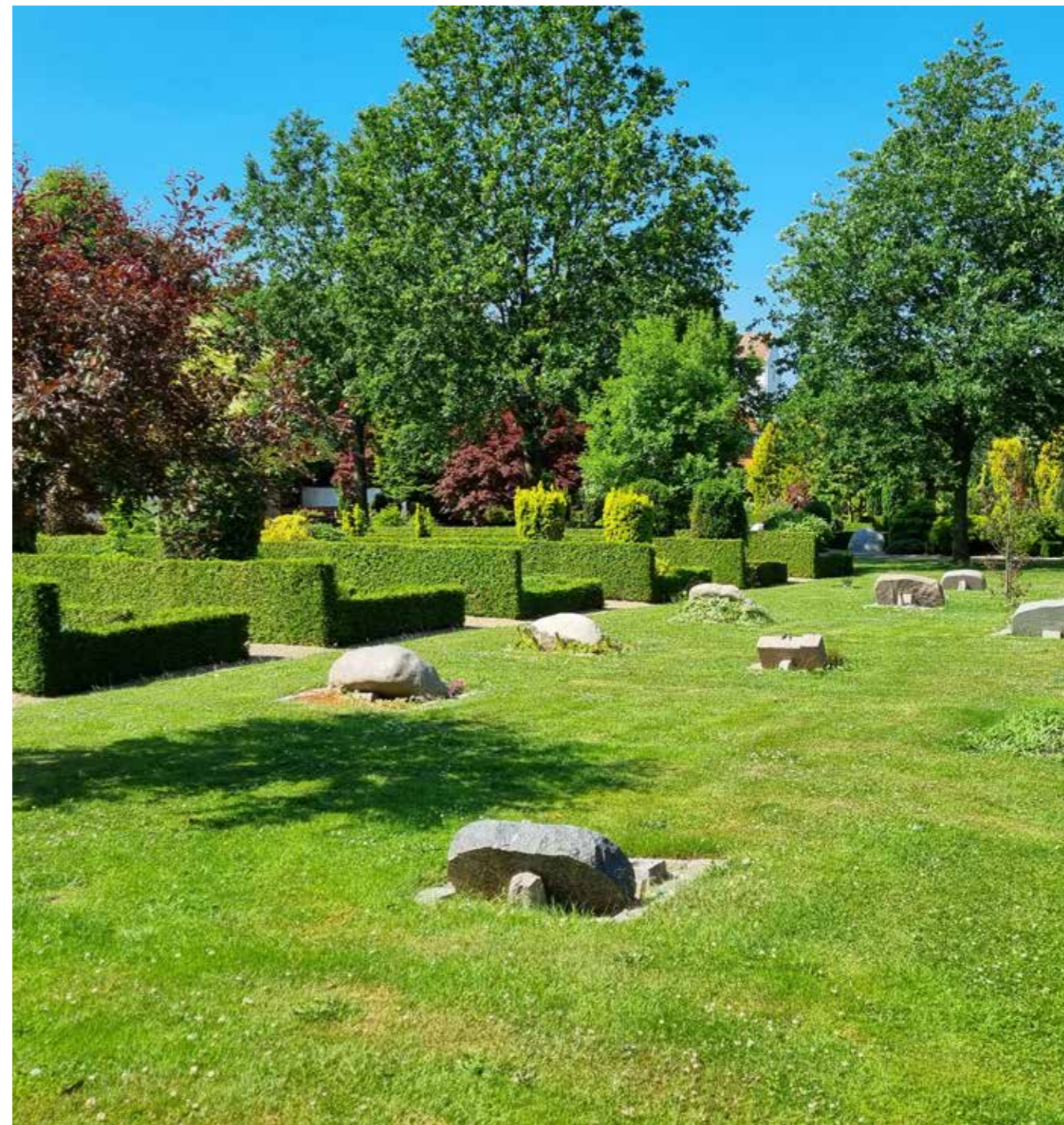
Kig fra vest langs den nordlige hovedsti.



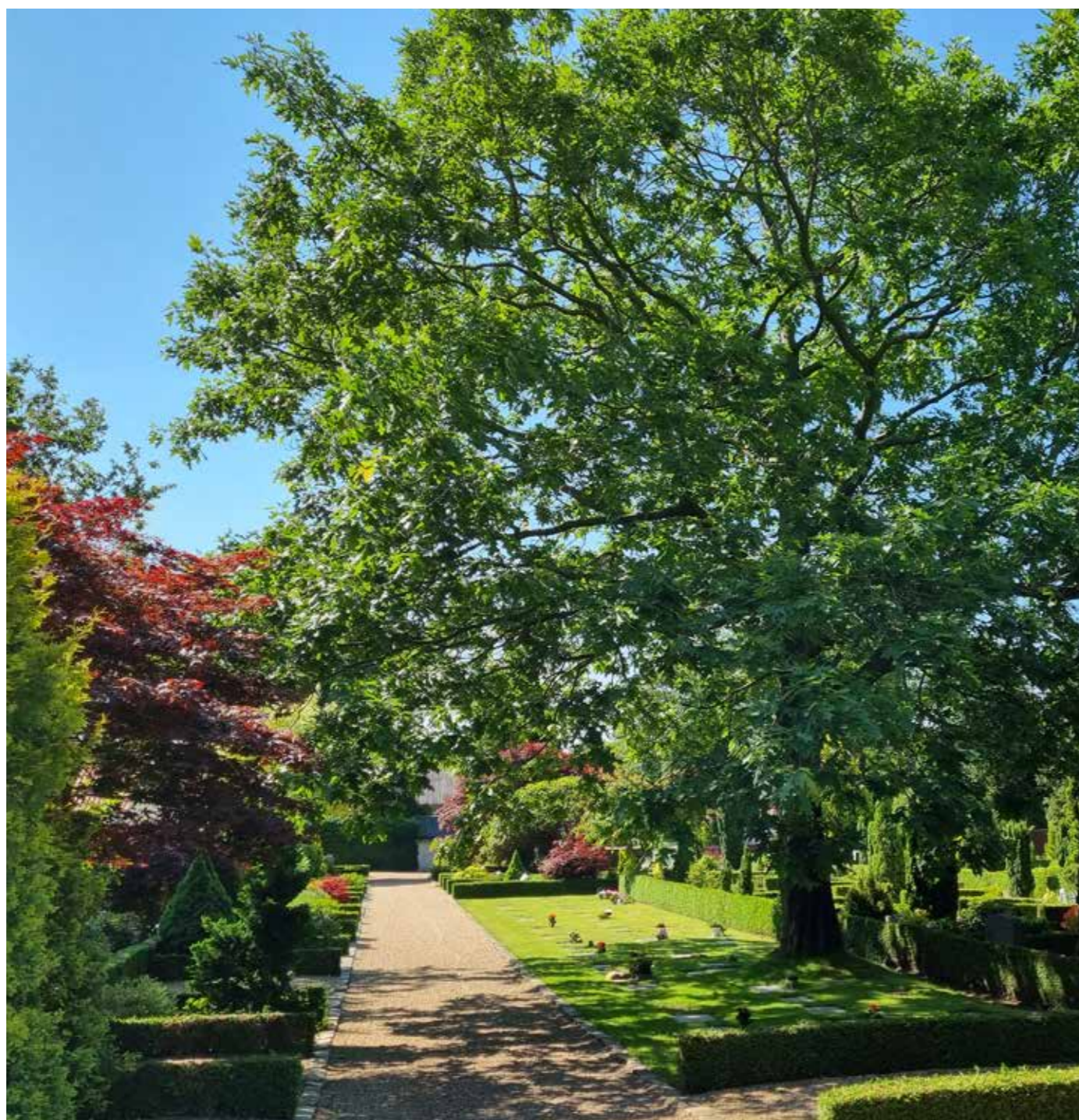
Længere henne ad stien markeres overgangen fra havekirkegården til parkkirkegården, der er præget af båndet med egetræer på tværs i en bund af græs, der også præger som brede løbere mellem de tre gravgårde. Længst væk anes lapidariet, der ligger lidt forskudt for hovedstiens midte.



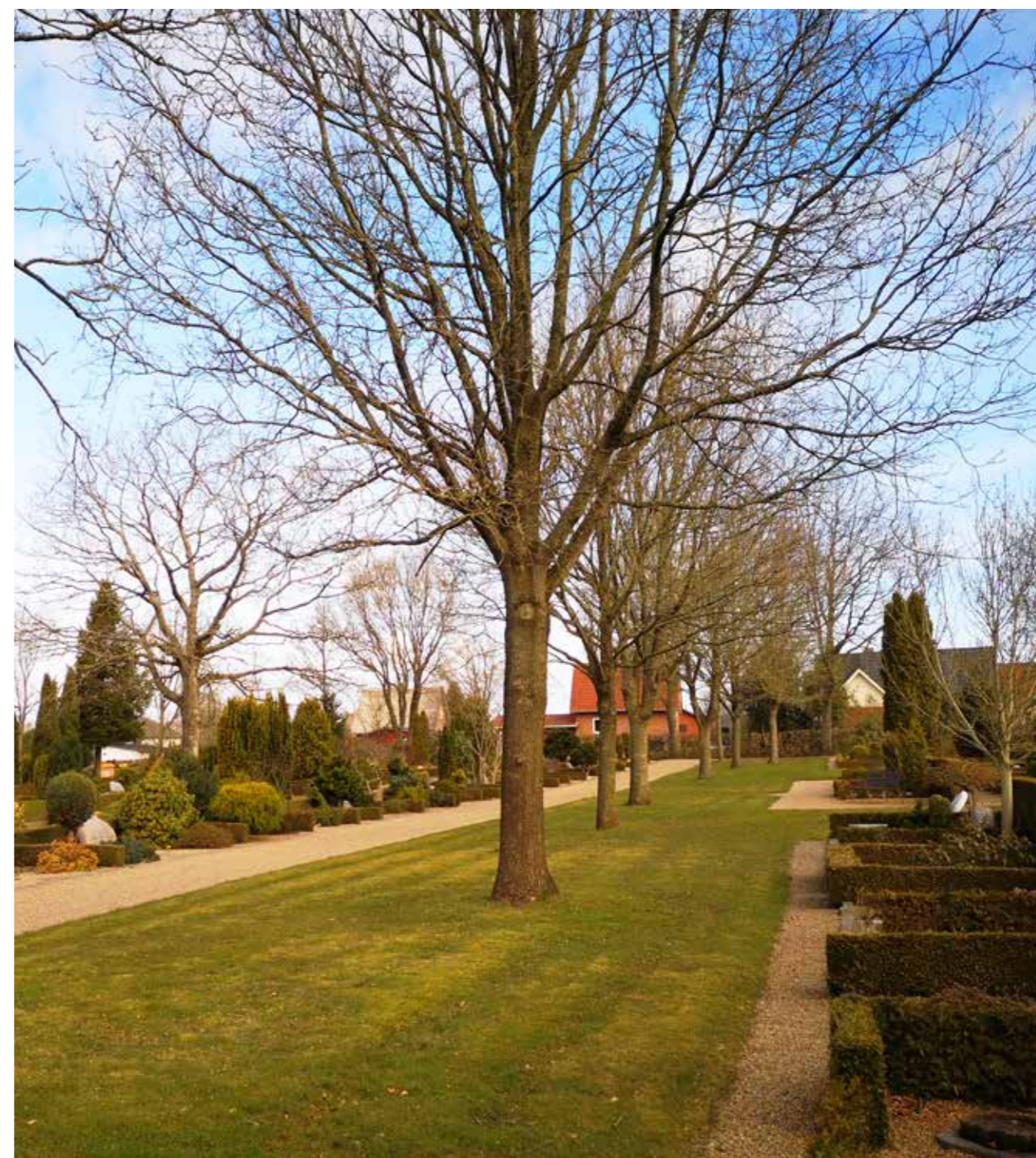
Lapidariet ligger som en uformet niche i den østlige randplantning, der fremstår naturpræget ligesom lapidariet med langt græs i mellem monumenterne. Der har været et ønske fra menighedsrådets side om at nytænke lapidariet.



I det ene græsklædte mellemrum er der små grave spredt i plænen. Da monumenterne er skråtstillede med stenstøtter fremstår gravene med en uheldig bagside. Mellemrummet med græs medvirker til at skabe en pause mellem områderne med de stramme hække. Overordnet fremstår parkkirkegårdens rum roligt og med en fredfyldt stemning.



En mægtig rødeg giver karakter til plænen med urnegrave.



Egetræer i græs danner overgang mellem havekirkegården og parkkirkegården.

ANALYSE OG SAMMENFATNING

Kirkegården har en tydelig indramning med træer og hække. Det faste hegn mod syd kan med fordel konverteres til en hæk, så hele kirkegårdens ramme kommer til at fremstå enkel og ensartet. De store træer i kanten af kirkegården er afgørende vigtige som rumdannende elementer, der matcher kirkegårdens to store rum - havekirkegården og parkkirkegården.

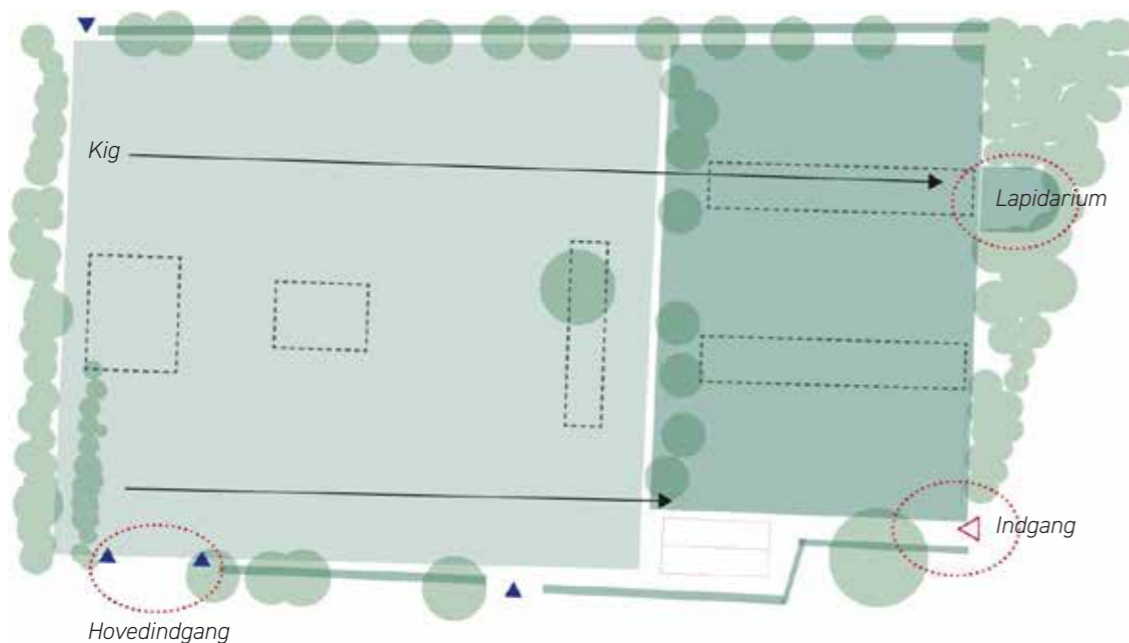
I det sydøstlige hjørne og ved hovedindgangen er der behov for at definere overgange og rum tydeligt. Disse områder er markeret med rød på diagrammet.

Der er et fravær af en overordnet arkitektonisk idé på kirkegården. Den vestlige del er havepræget med haver i haven, vist med grønne stiplede linjer på diagrammet. Den østlige del er mere enkelt disponeret og har parkpræg. Området med de store spredte træer i græs danner overgang mellem kirkegårdens to dele, men der er ikke en arkitektonisk sammenhæng mellem disse.

Potentialet er at skabe en stærk overordnet struktur, der kan skabe sammenhæng og et klart hierarki i de rumdannende elementer og skabe god sammenhæng med hovedstierne.

Samtidig er der et potentiale for at skabe øget variation og forskellige udtryk på kirkegården - herunder også skabe grobund for udvikling af biodiversitet. Potentialet er også at koble en række forskellige gravstedstyper til områder med hver sit udtryk. Der er især behov for at udvide antallet af urnegrave og skabe fleksibilitet i områder med kistegrave. Det vandlidende område bør konverteres fra kistegrave til f.eks. urnegrave eller rekreative funktioner.

Der er flere steder på kirkegården der inviterer til ophold i dag, men det har været et stort ønske fra menighedsrådet at skabe flere rum, hvor man kan tage ophold, f.eks. i form af en mindehave. Menighedsrådet har også et ønske om at fremhæve og integrere lapidariet i en ny sammenhæng.



KONCEPTUELT

Kirkegården har stærk overordnet struktur, dannet af højstammede træer i grupper, der indrammer en central, åben kile. At træerne er placeret i grupper betyder at der er god visuel kontakt til og fra naboområder.

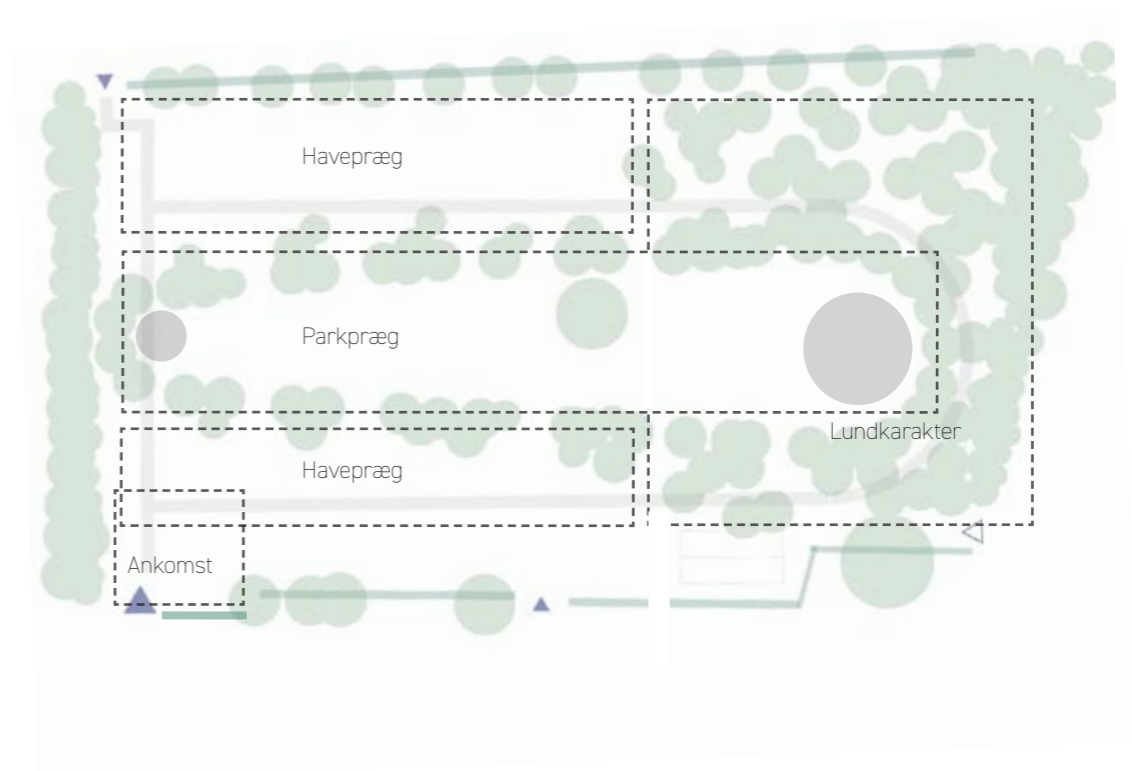
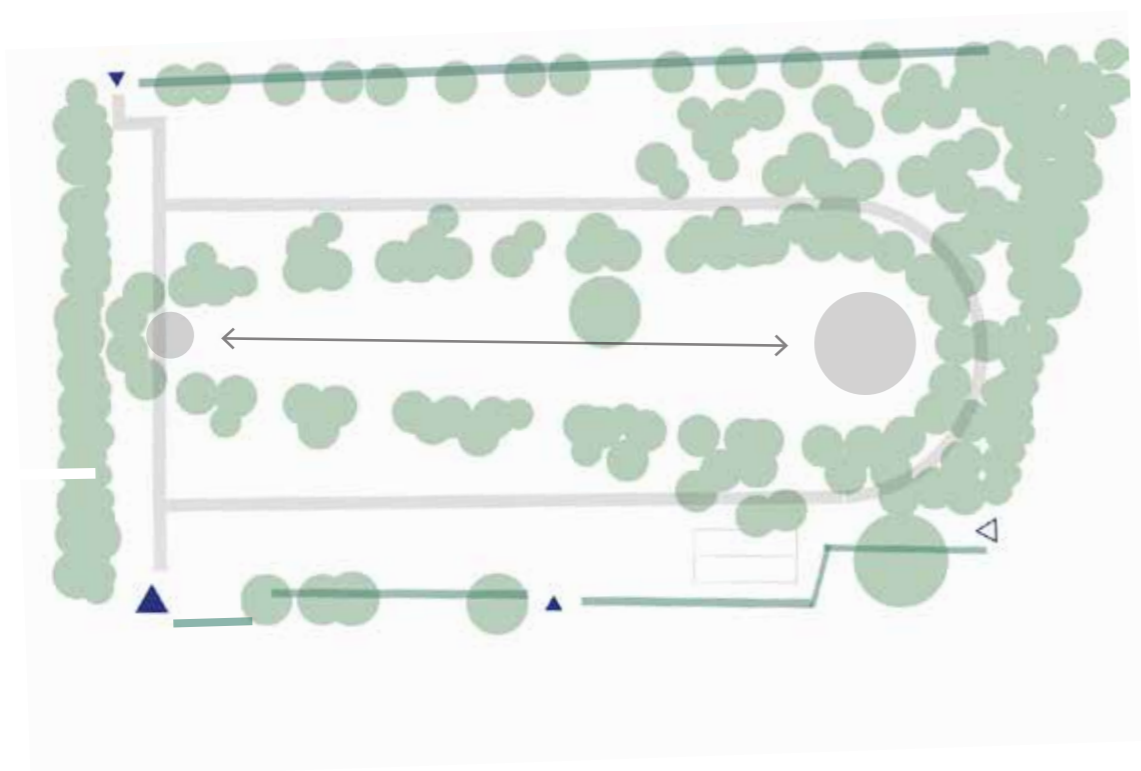
Længst mod øst har plantningen lundkarakter og træerne tænkes plantet i mindre grupper, så lyset kan slippe igennem til et grønt tæppe i bunden.

Ind mod kilen står træerne på linje, så rummets kontur tegner sig tydeligt. Træerne står med lidt forskellig afstand i rækken for at skabe et robust princip i tilfælde af udfald. De øvrige træer i gruppen har en mere spredt placering og udtrykket bliver derfor mere uformelt og der skabes variation i oplevelsen af plantningen, set fra forskellige vinkler.

Kilens rum er afrundet i enderne og favner en cirkelformet plads som ankerpunkt.

De lineære hovedstier er bevarede og mødes i et cirkelslag omkring den store plads, længst mod øst.

Diagrammet til højre viser fordeling og placering af præg i de forskellige områder på kirkegården og hovedindgangen tegner sig som et egentligt ankomstparti.



FORSLAG

Mindekilen

Kirkegården fremstår med en identitetsgivende hovedstruktur, der samler kirkegården i hele sin længderetning. Det sker ikraft af den parkprægede, centrale kile, der spænder fra Lille Mindeplads, i den vestlige ende af kirkegården, til Store Mindeplads i den østlige ende af kirkegården.

Kilens rum tegnes af egetræer set indefra, mens plantningen fremstår anderledes set ude fra. Derfra fremstår plantningen dels med flere træarter, som f.eks. lærk og fuglekirsebær, dels med et fleksibelt planteprincip og uformel bugtet afgrænsning.

Kirkelund og Store Mindeplads

På kirkegårdens østlige del er træplantningen volumenøs og udfylder hele bredden af arealet. Med tiden dannes et kronetag, hvor lyset partielt kan slippe igennem. I de første årtier kan bunden være græsklædt og når Kirkelunden vokser til, kan en egentlig skovbund med bregner og forårsblomstrende urter fremelskes. Ideen er at Kirkelundens udtryk gradvist bliver mere ekstensivt og naturpræget. Derved opnås variation i udtrykket på kirkegården idet Kirkelunden komplementerer det haveprægede udtryk i Kirkehaverne på den vestlige del.

Kirkelunden tænkes benyttet til begravelsesaktiviteter i form af urnegrave, der enten er markeret ved et enkelt monument, eller med en plade på et fællesmonument på Store Mindeplads. Det er vigtigt, at udtrykket i Kirkelunden holdes enkelt, hvorved det fremtræder stærkest.

Stedvist kan der være eksisterende grave som forlænges i årtier, så længe de efterladte måtte ønske dette. Denne fleksibilitet skal der være plads til. Langs hovedstiens cirkelslag kan bevarede monumenter, der ikke bevares på selve gravstedet, placeres i grupper langs med stien.

Kirkegårdens to oprindelige øst-vestorienterede hovedstier er bevarede og mødes i et stort cirkelslag i Kirkelunden, der mimer formen på Store Mindeplads. Det har været et stort ønske fra menighedsrådet, at etablere en træplantning med en lysning, der inviterer til ophold på den østlige del af kirkegården. Dette er således udtrykt i Store Mindeplads. Denne tænkes belagt med granitsten og et cirkulært mindemonument, hvor der kan være mulighed for at tænde et lys for

en afdød. Monumentet kan udformes i cortenstål, med udskæringer, der danner et motiv eller dekorativ komposition. Alternativt kan monumentet være udført som en hævet flade i granit, eller beton, med prægninger i overfladen. Fra bænke, i kanten af Store Mindeplads kan man betragte monumentet og opleve Mindekilens storladne kig mod vest hen til Lille Mindeplads.

Lille Mindeplads

Lille Mindeplads er Mindekilens vestlige ankerpunkt og udtrykket er i familie med udtrykket på Store Mindeplads. Belægningen er granit og der er et cirkulært spejlbassin, Ø1,5 meter. Det er hævet 45cm over terræn, og kan have en bred kant, som man kan sidde på. Længst mod vest er pladsen flankeret af en træbænk, lig bænken på Store Mindeplads.

Mindekilen

Mindekilen fremstår som ét stort, åbent rum, der dog brydes af den store bevarede rødeg. Rummet kan benyttes til begravelsesaktiviteter, men det er vigtigt, at rummet fremstår med et enkelt udtryk. Derfor anbefaler vi, at monumenter nedfældes i plænen. Buketter og gravstedsdynt holdes på et minimum, eller der kan henvises til blomsterpladser, som ligger i tilknytning til kilen.

Kirkehaverne

Kirkehaverne ligger nord og syd for Mindekilen. I disse områder er kirkegårdens lineære gravstruktur og nummersystem bevaret. Der udbydes et udvalg af forskellige gravstedstyper og der er en vis fleksibilitet i gravgårdens udstrækning, samt fordeling mellem urner og kister.

Der er traditionelle, hækindrammede kiste- og urnegrave, samt to typer af fællesanlæg. Fælles for dem er, at de fremstår med en frodig bund af stauder og f.eks. græsser. Den ene type fællesanlæg fremstår med centrale, strukturgivende takshække i bedenes længderetning. Hækkene spænder ikke nødvendigvis i hele gravgårdens længde og udgør alene et arkitektonisk element. Fællesanlæggene afgrænses af brostenskanter mod græs.

Fordelingen mellem de forskellige gravstedstyper kan varieres i takt med efterspørgsel. Ledige grave kan enten ligge i græs eller fremstå som frodige bede i forskellige længder, som vist på hosstående oversigtsplan.

Det vigtige er, at der altid er anlagt så mange gravgårde, at Kirkehaverne fremstår karakterfulde og attraktive.

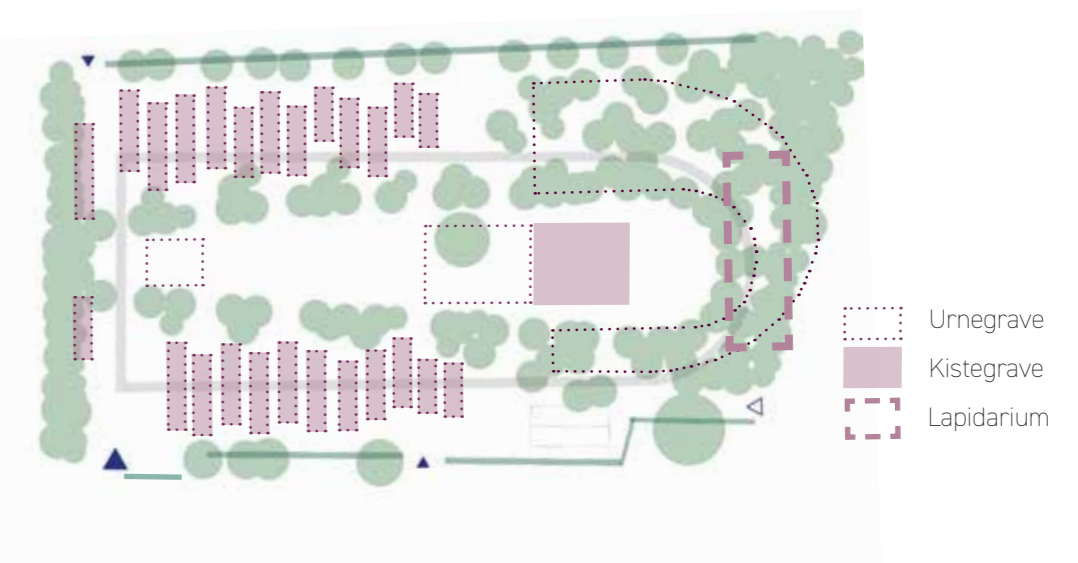
Belægninger

Hovedstierne fremstår med slotsgrus og stålkanter, der medvirker til at stierne fremstår med skarpe, optisk ledende kanter. Øvrige stier og arealer er med græs, der medvirker til at skabe et samlende tæppe.

Hovedindgang

Hovedindgangens plads fremstår ligeledes med slotsgrus. Der er god plads til at manøvrere med køretøjer og maskiner på Ankomstpladsen. Hovedindgangen er markeret med en kørelåge i træ eller stål. Et højstammet lindetræ på hver side danner portal og understreger Hovedindgangen. Træer langs parkeringspladsen kan konverteres til lind, som er karakterfulde i vækstformen og kan blive flere hundrede år gamle. Intensionen er også at Hovedindgangen bliver et naturligt mødested, når man skal en tur på kirkegården og derfor er der placeret bænke på pladsen.

Placering af gravstedstyper

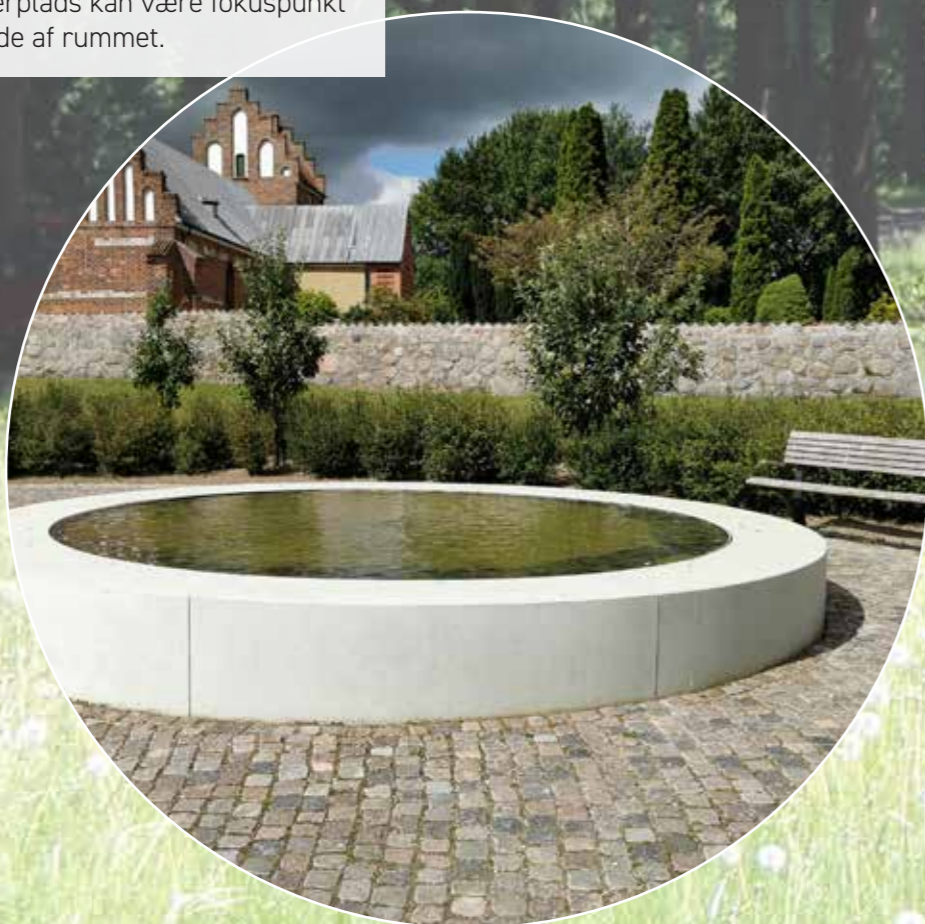


FORSLAG



REFERENCER

En plads med et monument eller spejlbasin eller en hævet blomsterplads kan være fokuspunkt for øjet i den anden ende af rummet.



Træerne, der danner det åbne rum står med forskellig afstand i rækken, men da de er plantet på linje er rummet stramt.



Et tidligt blomsterflor bebuder forårets komme



Eksempel på et mindemonument i cortenstål med udsåret motiv i front. Der er låger til lys.






Sommerens udtryk kan differentieres og varieres fra år til år i forhold til områder med klippet og uklippet græs og urter. Der kan opsættes bista-der, fuglekasser mm.



Når lunden etableres kan der være græsplæne under de første år, men med tiden kan en egentlig skovbund fremelskes. det skaber variation og er et driftsvenligt element.

For at skabe ro og enkelhed i lunden anbefaler vi at der tages stilling til monumenttype i lunden.





Der kan være begravelsesaktiviteter i den åbne kile, men for at skabe mest mulig ro i udtrykket anbefaler vi at monumenter nedfæles i græsset eller at der etableres fællesmonument på den store plads.



På havekirkegården kan tilbydes fleksible gravsteder, der både kan benyttes til urner og kister. Her et eksempel med ryghække, et smalt med og resten af gravstedet i græs.

En ny gravstedstype kan være fællesanlæg, præget af blomstrende stauder og græsser der vejer i vinden. Denne gravstedstype kan medvirke til at skabe den ønskede øgede frodighed på kirkegården.

Også her kan der introduceres nye former for monumenter, der medvirker til at give det enkelte område sin egen karakter.



REALISERING

Store dele af planen forventes at kunne realiseres inden for en overskuelige årrække. Kirkehaverne kan udvikles løbende i takt med at gravsteder hjemfalder. Der er flere grave ledige i områderne allerede nu, så arbejdet kan påbegyndes efter godkendelse af planen.

Kirkelunden kan etableres med relativt unge træer der plantes i grupper på ledige gravsteder. Dette arbejde kan også påbegyndes. Trægrupperne kan udvikles over årene, med udtynding. I forhold til udtrykket i Mindekilen, vil det være en fordel hvis de fleste egetræer, særligt i cirkelslagene, kan etableres samtidigt og med ensaldrende træer. Allerbedst vil det være, hvis alle træer, der danner kilens rum kan plantes samtidigt. At træerne kan stå med lidt forskellig afstand muliggør at gravsteder imellem kan forblive, så længe gravstedsejerne måtte ønske dette. Der tænkes plantet ensaldrende, højstammede eg. Øvrige træer i Mindekilens trægrupper kan være i forskellige i størrelser og det anbefales at der udarbejdes en mere detaljeret plan for anlæg af Mindekile og hovedstiens cirkelslag.

Diagrammet til højre viser, med hvid signatur, hvilke eksisterende gravsteder der stadig er i brug om ti år. Det betyder, at der går en rum tid inden hovedstiens cirkelslag kan anlægges i sin helhed. Der kan være et mellemscenarie, hvor stien føres udenom aktive gravsteder og stien forbindes efterhånden som de hjemfalder. Dog vil det bedste være at vente til langt størstedelen kan realiseres på en gang og stiens forløb vil tegne sig tydeligt.

Den eksisterende opholdshave, der er vist på planen til højre, tænkes bevaret indtil Mindekilen plantes og tegner sig. Som nævnt, er der mange forskellige træer og karaktergivende buske på kirkegården i dag. Nogle bør ryddes for at fremelske den stærke hovedstruktur, mens andre kan forblive en tid - eller til de er udlevede.

Tanken er at arbejde dynamisk med planen og efterhånden vurdere hvilke træer og buske, der kan bevares og understøtte planens samlede billede.







UDVIKLINGSPLAN
FOR KIRKEGÅRDEN VED JOHANNESKIRKEN BRØRUP